

BÀI 17

ÔN TẬP TÁC PHẨM TRỮ TÌNH (tiếp theo)

I – MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

Giúp HS tiếp tục thực hiện yêu cầu ôn tập tác phẩm trữ tình qua một số bài luyện tập.

II – TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

Hoạt động 1. Cho HS, qua phân tích hai câu thơ, thấy được một phương diện khác và một màu sắc khác (so với *Bài ca Côn Sơn*) trong thơ Nguyễn Trãi. Đây chưa phải là "tiếng thơ kêu xé lòng" nhưng đã thấm đượm một nỗi lo buồn sâu lắng. Ở câu thứ nhất cũng như câu thứ hai, trước hết, cần làm toát lên tính chất thường trực của nỗi niềm lo nghĩ đó (*Suốt ngày... Đêm... ; Đêm ngày...*). Ở hai câu, dòng thứ nhất là biểu cảm trực tiếp, dòng thứ hai là biểu cảm gián tiếp; ở câu thứ nhất, dùng tả và kể, ở câu thứ hai, dùng lối ẩn dụ tô đậm thêm cho tình cảm được biểu hiện ở dòng thứ nhất.

Bui là từ cổ song cần cho phân tích để làm nổi bật nét cao đẹp trong tư tưởng Nguyễn Trãi. *Lo nước thương dân* không chỉ là nỗi lo thường trực mà còn là nỗi lo duy nhất của nhà thơ !

Hoạt động 2. Chỉ cho HS nhắc lại điều đã học ở Bài 10 : Một bên là tình cảm quê hương được biểu hiện lúc ở xa quê, một bên là tình cảm được biểu hiện lúc mới đặt chân về quê ; một bên là biểu hiện trực tiếp, một bên là biểu hiện gián tiếp ; một bên thể hiện một cách nhẹ nhàng, sâu lắng, một bên đượm màu sắc hóm hỉnh mà ngậm ngùi,...

Hoạt động 3. Tùy trình độ HS, GV có thể dành nhiều hay ít thời gian để hướng dẫn ôn tập. Những ý có thể nêu ra để trả lời cho bài tập 3*, trang 193, SGK.

Cảnh vật có những yếu tố giống nhau (đêm khuya, trăng, thuyền, dòng sông...) nhưng màu sắc khác nhau (một bên yên tĩnh và chìm trong u tối, một bên sống động, tuy có nét huyền ảo song cơ bản là trong sáng).

Điểm khác nổi bật là ở chủ thể trữ tình : Một bên là kẻ lữ khách thao thức không ngủ vì nỗi buồn xa xứ, một bên là người chiến sĩ vừa hoàn thành một công việc trọng đại đối với sự nghiệp cách mạng. Dù cảnh vật, tình cảm được thể hiện trong hai bài có nhiều điểm khác nhau song ở cả hai bài, mối quan hệ giữa cảnh và tình đều rất hoà quyện.

Hoạt động 4. Giúp HS tìm ra đáp án đúng (b, c, e – bài tập 4, trang 193, SGK).